REFLECTAREA TEMATICII EUROPENE ÎN PRESA SCRISĂ (STUDIU DE CAZ: *TIMPUL DE DIMINEAȚĂ* ŞI *MOLDOVA SUVERANĂ* – 2005-2009; 2009-2013)

Victoria PUIU, Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţe ale Comunicării

This present research paper includes the evolution of European integration subject in the press, namely, in the newspapers Morning Times (Timpul de dimineață) and Sovereign Moldova (Moldova Suverană) and it aims to determine the manner and context in which this topic is presented in historical periods for the Republic of Moldova. Therefore, the research period starts from 2005, the year of signature of the Individual Action Plan between Moldova and EU under the European Neighbourhood Policy, but also the year when came to power for the second time the Communist Party until March 2013, the month of dismissal of the Moldavian government, with a pro-European democratic orientation, after the motion of censure from the communists.

Tematica europeană în presa autohtonă este una relativ nouă, raportată la Republica Moldova, care, abia după proclamarea independenței, a avut prima tentativă de stabilire a unor relații cu Uniunea Europeană sau, mai exact, la 20 iulie 1992. În consecință, an de an, odată cu „cristalizarea" statutului țării noastre ca stat independent şi suveran, tematica europeană în presă a început să prindă contur şi să trezească interesul jurnaliştilor, dar şi al publicului. Totuși, acest fapt nu a determinat o abordare complexă sau pozitivă a tematicii respective, ci, dimpotrivă, în unele instituții mass-media a

reprezentat un instrument de propagandă, în funcție de cine a fost sau este în fruntea guvernului. Totodată, e de menționat că, pe lângă rolul de informare a mass-media, ea participă, *volens-nolens*, la denaturarea sau înrăutățirea mesajelor unor evenimente, întâmplări sau vizite în contextul tematicii europene. În pofida acestor supoziții, tendințele clare din ultimele două decenii arată că procesul integrării europene rămâne un subiect intens de mediatizare în presa scrisă, online sau televizată atât în R. Moldova, cât şi în alte țări europene.

Mai mult, acest subiect constituie un prilej pentru a demonstra că Republica Moldova se prezintă „în calitate de stat european atractiv, cu aspirații puternice de a îndeplini toate criteriile pentru a deveni stat-membru al Uniunii Europene" sau se încadrează în normele unui „stat european prin excelență", precum prevede strategia de comunicare a Guvernului RM. Ca rezultat, problematica europeană, sub toate aspectele ei, este interpretată ca o temă actuală şi predilectă a țării noastre. Subiectele referitoare la tematica europeană ocupă, mai mult sau mai puțin, primele poziții pe agendele autorităților, pe paginile ziarelor şi în cadrul discuțiilor, al dezbaterilor sau al conferințelor organizate la nivel național. De cealaltă parte, subiectul procesului integrării europene a Republicii Moldova trebuie să prindă contur şi în rândul cetățenilor simpli, iar în acest sens mass-media ocupă un rol primordial, rol care nu poate fi ignorat nici de oameni, nici de autoritățile autohtone.

Rezultatele monitorizării sugerează faptul că abordarea tematicii integrării europene în paginile ziarelor este adaptată sau modificată în conformitate cu politica editorială a publicației, în special în ceea ce priveşte *Moldova Suverană*, unde în anii guvernării comuniste, subiectul integrării R. Moldova a fost „doar mimat" atât de politicienii PCRM, cât şi de echipa redacției, care favoriza partidul de guvernământ. Totuşi, tematica europeană nu ține doar de politicieni, ci şi de opinia publică şi societatea civilă a acestei țări. Totuşi, editorialistul Constantin Tănase arăta într-un comentariu cum a evoluat, liniar, abordarea tematicii europene, în funcție de guvernare, între anii 2005-2011, precum descrie în următoarele rânduri: „Comuniştii, spre exemplu, în opt ani cât au guvernat Moldova au transformat-o în cea mai săracă țară din Europa… sub care lozincă? Exact: sub lozinca integrării europene! Noua guvernare nu a inventat un duşman extern, dar s-a avântat energic pe vectorul proeuropean şi crede sincer că această minune se va întâmpla în câțiva ani" [5]. Astfel, potrivit lui Constantin Tănase, lozinca integrării europene a R. Moldova nu este nimic altceva decât o dovadă a „lipsei de soluții sociale şi politice interne ale guvernărilor de la Chişinău" [6].

[5] TĂNASE, C.R. Moldova va intra în UE în anul 2030, dacă… În: *Timpul de dimineață*, 25 octombrie 2010.
[6] Ibidem.

În ceea ce priveşte analiza de conținut a materialelor cu privire la tematica europeană, în cazul ambelor publicații monitorizate se atestă nerespectarea normelor deontologice şi etice în redactarea textelor jurnalistice. Aceasta se referă, în special, la numărul şi echilibrul surselor sau a opiniilor, poziția autorului, tonalitatea expunerii, în unele cazuri limbajul utilizat fiind defectuos, ceea ce aduce semne de întrebare privind caracterul etic şi responsabil al actului jurnalistic. Totuşi, analiza cantitativă a acestor criterii ne-a arătat că în *Moldova Suverană* persistă „încălcarea" normelor şi principiilor jurnalistice. De asemenea, se atestă tendința jurnaliştilor de a reda subiectul materialelor prin acelaşi limbaj cu care sunt redactate comunicatele de presă ale instituțiilor sau prin limbajul de lemn al oficialilor, fie moldoveni, fie europeni. Mai mult, unele articole ce vizează tematica europeană riscă să fie neinteresante pentru publicul cititor, întrucât nu se regăseşte în acel subiect sau nu consideră că îl vizează într-un fel.

Într-un final, studiind număr de număr sau mai exact 1606 de ediții, timp de opt ani şi trei luni (2005-2009, 2009-2013), publicația *Timpul de dimineață*, în contextul abordării tematicii europene, s-a remarcat printr-o evoluție a modului de scriere şi tratare a respectivei tematici. Dacă, inițial, citeam răspunsuri la întrebări „Ce este Uniunea Europeană?" sau „De ce RM are nevoie de UE?", treptat, ziarul a analizat perspectiva clară de aderare la UE, despre Planul de Acțiuni privind liberalizarea vizelor şi chiar a analizat anumite evenimente din țările – membre ale UE şi principalele riscuri asupra RM. Chiar dacă acest lucru continuă să rămână un vis, dar şi un țel al R. Moldova, tematica europeană continuă să țină locul de top în paginile ziarului. La celălalt capăt al punctelor forte pentru PP *Timpul de dimineață* remarcăm punctele slabe, şi anume, faptul că, începând cu anul 2005 până în 2009, materialele preluate depăşeau ca număr materialele scrise de autorii sau colaboratorii redacției, deşi acopereau în mare parte cele mai importante evenimente europene şi cu privire la evoluțiile din Republica Moldova – UE. Sau să fie aceasta din cauza oferirii unei libertăți mai mari de exprimare şi de informare? De asemenea, din a doua jumătate a anului 2009, odată cu schimbarea puterii politice la Chişinău, a fost făcut lobby politic pentru Partidul de guvernământ PLDM, fapt sesizat şi în publicația *Moldova Suverană*. Aşadar, din nou, atestăm că tematica europeană este prezentată în strânsă legătură cu politicienii şi cu activitățile lor.

Referindu-ne la publicația *Moldova Suverană,* au fost supuse analizei 1397 de ediții între anii 2005-2013. Deşi, inițial, puteam susține că aici numărul de texte jurnalistice cu privire la tematica europeană va fi mai mic comparativ cu *Timpul de dimineață*, analiza cantitativă ne-a arătat contrariul. Totuşi, „cantitate nu înseamnă neapărat calitate". Astfel, materialele jurnalistice din *Moldova Suverană,* indiferent de genul jurnalistic abordat –

ştire, reportaj, interviu, editorial sau comentariu – nu respectă criteriile de scriere ale acestora, întrucât nu există nu echilibru de surse sau pluralism de opinii. Mai mult, deseori este folosit un limbaj licențios şi inacceptabil pentru un ziar în limba română şi, precum a fost demonstrat mai sus, majoritatea materialelor favorizează un anumit partid – PCRM, până la mijlocul lui 2011, şi PLDM, în a doua parte a anului 2011, sau un grup de interese în detrimentul abordării realiste şi obiective a evenimentelor.

În concluzie, abordarea tematicii europene în paginile publicației *Moldova Suverană* nu cunoaşte o evoluție ca în *Timpul de dimineață*, prin diversitatea genurilor jurnalistice sau complexitatea subiectelor abordate. De cele mai multe ori, materialele cu privire la problematica europeană sunt nişte instrumente de propagandă în favoarea guvernării sau, dimpotrivă, instrumente de denigrare şi de acuzații neargumentate.

Recomandat:
Aneta GONȚA, dr., conf. univ.